

Tíz esztendő a százötvenből (1980–1989)

Prof. Dr. Solymos Rezső – akadémikus

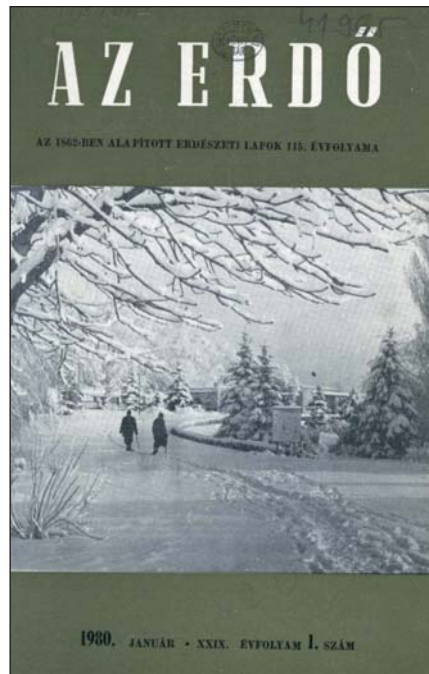
„Nem csak vérrel, és nem mindenkor vérrel szolgálhatunk a Hazának”
(Deák Ferenc)

Jubilate – Örvendezetek!
Jubileumot, örvendetes évfordulót ünnepel 2012-ben az Országos Erdészeti Egyesület (OEE) és ennek keretében az OEE szakfolyóirata, az Erdészeti Lapok, benne Az Erdő is.

Az élővilág történetének is felbecsülhetetlen értékei, eseményei a különböző jubileumok. Ezeknek az értékeknek „veretes” bordonozói azok a „számvetések”, amelyek nyomán született a közmondás: „Historia est magistra vitae”. – A történelem az élet tanítómestere. Ennél sokkal több, ha a történelmi forrásokat csokorba kötve a „tanítómester” sokféleségét különböző módszerek felhasználásával elemezzük, „vallatjuk”. A vallatás és főleg a megőrzés egyik lehetőségét az eseményekről készített írások szolgálják, mert való igaz, hogy: „Verba volant, scripta manent”. – A szavak elrepülnek, az írások megmaradnak. Ezen írásoknak az összessége többek között az irodalom, egy-egy szakmát tekintve a szakirodalom. Sokszor és sokan állítják: az történt meg, amit megírtak. (?)

Ezek és hozzájuk hasonló gondolatok jutottak eszembe, amikor egyesületi szakfolyóiratunk 150 éves jubileumának azokról a főbb jellemzőiről gondolkodtam, amelyek az 1980-1989 közötti évtizedet sajátossá tették, amelyeket elsősorban érdemes megőrizni... Hogy az „Erdészeti Lapok” jubileumán miért erről az évtizedről kívánok főleg megemlékezni, annak egyszerű oka van: ebben az évtizedben voltam „Az ERDŐ” felelős szerkesztője és az OEE Szerkesztő Bizottságának az elnöke, és ezt kérte tőlem az EL jelenlegi főszerkesztője is.

Egyesületünk elnöksége a II. világháborút követően kénytelen volt az Erdészeti Lapok elnevezést „Az ERDŐ”-re változtatni úgy, hogy a LAP alján feltüntette: „Az 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK...SZ ÉVFOLYAMA.” A jubileumi megemlékezések sorában indokolt először egyértelmű választ adni: elviselhető-e utólag az OEE kényszerből fakadó döntése, amelynek következtében az egyesületi szakfolyóirat mintegy négy évtizeden át nem az alapítás-kori címet viselte.(?). Több, mint 60 eszten-

deje vagyok az OEE tagja, 10 éven át vezettem az OEE Erdőművelési szakosztályát, elnökségi, Választmányi Szerkesztőbizottsági tag voltam. Politikai pártnak soha nem voltam tagja. Ez jogosíthat fel arra, hogy a feltett kérdésre saját (egyéni) választ adjak főleg azoknak, akik koruknál fogva nem éltek át ennek az időszaknak a gyötrelmeit. *Kellő történelmi távlat birtokában meggyőződéssel vallom, hogy azok, akik a névváltoztatásról dönteni kényszerültek az akkori politikai veszedelmek közepette a legjobb megoldást választották. Az új név, AZ ERDŐ nem jelentette az egyesületi múlt eltorlódását, amelyet a batalom pártpolitikusi képviseltek. Sőt! Hazafias és nemzetközi síkon egyaránt táplálta a hagyomány gyökereit. Legyen tisztesség és elismerés a része azon elődeinknek, akik vállalva az esetleges elmarasztalást, az akkor lehető legjobb megoldást, leginkább elfogadható címet választották hivatkozva arra, hogy Az ERDŐ az OEE kiadványa, az Erdészeti Lapok folytatása.* Emlékezetem szerint ez ellen „hivatalos” kifogás sem merült fel. Hangsúlyozni kell azonban, hogy hagyományörző egyesületi tagságunk az új címet az új politikai rendszerrel együtt átmenetinek tekintette.

Az ERDŐ Szerkesztőbizottsága is kimondva vagy kimondatlanul az Erdészeti Lapok alapítás-kori szellemiségé-

hez kívánt hű maradni, lépést tartva a tudományos-technikai fejlődéssel, az erdészeti tudomány újabb eredményeinek gyakorlati hasznosításával. 2012-ben, a magyar erdészeti szakirodalom nem mindennapi jubileumán erre is indokolt emlékezni nem feledve az akkori idők súlyos negatívumait sem. A jubileumi évben örvendezünk és örvendezünk (jubilate), hogy az erdészeti szakfolyóirat íme él (ecce vivimus), évszázadot meghaladó távlatokban teljesíti küzdelmekkel teli hivatását.

Az Erdészeti Lapok és Az ERDŐ

Soha nem volt kétséges, hogy a magyar erdészeti szaknyelv megteremtése és továbbfejlesztése a másfél évszázad folyamán mindenkor kiemelt lapszerkesztési feladat volt. Szakma-történelmi esemény volt az Erdészeti Lapok megjelenése, amelyet többek között a hazai és nemzetközi tudományos eredmények érleltek meg. Wagner Károly és Divald Adolf erőfeszítései nyomán a II. világháború idején 1944-1948 között sajnos nem jelenhetett meg. 1952 től a már említett „hatalmi” döntés értelmében „Az ERDŐ” címet kapta. Ismételtlen kiemelem azonban azt, hogy sokat javított a helyzeten a LAP borítóján az Erdészeti Lapokra való hivatkozás, hogy „Az ERDŐ” valamennyi megjelent lapszáma az Erdészeti Lapok szerves folytatásának tekinti magát még akkor is, ha az „illetékes hatóságok” ezt másként gondolták. Mi, akik átéltük ezt az időszakot, úgy tartjuk, hogy ez a felirat mintegy „szakmai hitvallásnak” is tekinthető és „kiállásnak” nagymúltú egyesületi szaklapunk szellemisége mellett. Ez is igazolja, hogy Egyesületünk a hagyományaihoz a története folyamán mindig hű maradt. Ennek is köszönhető, hogy – bár az Erdészeti Lapok 1950 évi beszüntetése nagyon súlyos esemény volt – címének megszüntetésével nem sikerült a szakmán kívüli „döntéshozóknak” az évszázados múltú szakfolyóirat szellemiségét, a szakmai tisztesség képviselőjét kiirtani. Ezt a tényt mindmáig nem értékelték kellően főleg azok, akik nem részesültek a II. világháború politikai viszonyok súlyos hátrányaiból. *Tekintettel arra, hogy elsősorban az említett 10 év, mint „történelmi betét” képezi a lényegét, ennek az írásnak nem egy teljes áttekintés, értékelés a célja.* Ezt megtették, vagy erről

megemlékeznek a témában a jubileumi évben készült „vezércikkek”. Az itt összefoglalt „részletekhez” tartozik, hogy a történelem folyamán erdészeink megedződtek a súlyosabb nehézségek megoldásához, amelyben jelentős szerepe volt a szakirodalomnak is. Ezt már az EL negyed százados évfordulóján Bedő Albert is kihangsúlyozta. Az EL 1887. évi januári, 25 éves jubileumi számában erről tesz tanúságot: „a magyar erdészeti kar, mely 25 évvel ezelőtt...a hazafias kötelességek teljesítése iránt lángoló érzéssel szolgálja erdőgazdaságunk ügyét...”, mely 25 évvel ezelőtt még nem volt, ma hazánk földművelésének egyik életerős fiatal fája ...”.

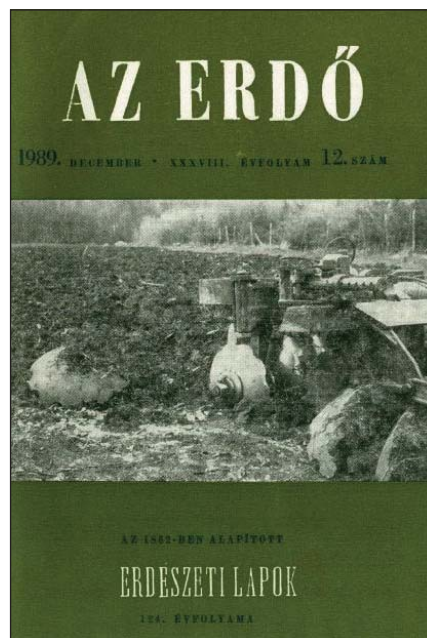
Az Erdészeti Lapok és benne Az ERDŐ történetét, szakmai színvonalát valamint erdészeti etikai vonatkozásait a jelen cikk terjedelmi lehetőségeit tekintve aligha lehetne kellően összefoglalni. Ha viszont a megjelent és megjelenő publikációkat tekintjük, akkor egy jelentős, átfogó cikk-gyűjteményt tehetünk a 150 éves jubileumi asztalra. A 150 év és benne „Az ERDŐ” évtizedei sajátosan nagyszerű és időszakonként alig elviselhető erdészeti eseményeit, amelyekről a szaksajtó hírt adott, a *maguk idejében* célszerű értékelni. A szükséges történelmi távlatok fokozatosan bővülnek az Erdészeti Lapok és benne Az ERDŐ szerepének értékelésével kapcsolatosan is. Jelen írásomban elsősorban az engem közvetlenül érintő 10 évvel foglalkozom.

Az ERDŐ szerkesztése, szerkesztője

„AzERDŐ” felelős Szerkesztőjeként és az OEE Szerkesztőbizottságának elnökéként szolgáltam 1980–1989 között. Előtte 1952-1953-ban Páris János, 1954-1979 között Keresztesi Béla látta el ezeket a feladatokat. Nehéz időszakban, számos területen tapasztalat nélkül törekedtek ők arra, hogy főleg látszatra megfeleljenek az újszerű követelményeknek. Sajátos feladat volt a háború okozta sebekből vérző magyar erdők begyógyításának, majd a nagyüzemi erdőgazdálkodás megszervezésének a szakirodalom útján való elősegítése, majd bekapcsolódás a nemzetközi erdészeti életbe, kiemelten a KGST erdőgazdálkodással való együttműködésbe. Működésünkkel egy időben erdőgazdálkodásunk jelentős szakasza zárult le, amelynek végén erdészetünk szakmailag méltó helyet foglalhatott el Európa erdészetében tudományos és gyakorlati téren egyaránt.

1979. október 13. is nevezetes nap-

ként került be Egyesületünk történetébe. Ekkor korszakos jelentőségű tisztújításra került sor a vezetőségváltás közgyűlésen. Két egyesületi vezető köszönt le választott tisztségéről. Az egyik volt Madas András, aki 23 éven át volt az OEE elnöke, a másik Keresztesi Béla, aki 25 éven, Az ERDŐ Szerkesztőbizottságának az elnökeként látta el a felelős szerkesztői feladatokat Jerome René főmunkatárs közreműködésével. Az elnökség tagjaként többi társammal együtt engem is meglepetésként, váratlanul ért a jelentős változás. Arra pedig egyáltalán nem is gondoltam, hogy a változások engem is közvetlenül érintenek, bár szívesen vettem részt éveken

át a szerkesztőbizottság tagjaként a LAP szerkesztésében. Többre nem gondoltam, bár a lapszerkesztés állt mindig a legközelebb hozzám. Akkor az ERTI tudományos főosztályvezetője voltam. Keresztesi Béla mint főigazgató, hivatali főnököm is volt. Feltett kérdésünkre egyetértő, igenlő választ adott arra nézve, hogy e tisztséget vállaljam. Ő a továbbiakban már nem kívánja ezt a feladatot ellátni. Végül is ez jelentette számomra a hivatali nyitott kaput.

Az OEE Elnökség megbízásából dr. Andor József elnökségi tag keresett fel azzal, hogy az elnökség a soron következő közgyűlésen ezekre a tisztségekre fog javasolni, jelölni. Kérte, hogy a jelölést fogadjam el. Ezek után, mint az ERTI tudományos főosztályvezetője örömmel vállaltam a megítélt feladatot.

10 esztendőn át voltam Az ERDŐ felelős szerkesztője és az OEE Szerkesztőbizottság elnöke. Az Erdészeti Lapok jubileumáról készített sokoldalú írások

bőséges információt nyújtanak a 150 évről. Ezért gondoltam arra, hogy főleg csak a szerkesztés személyi kérdéseinek szakmai befolyását ismertetem elsősorban a 10 évre vonatkozóan. Ezek is „kulcskérdések” és feltehetően hitelesebb tájékoztatást róluk más már nem adhat, mert a témában érintettek már sajnos nem élnek. Teljességre nyilván én sem törekedhettem. Kiemeltem azokat az eseményeket, történéseket, amelyek a LAP története szempontjából főleg szakmai figyelmet érdemelnek. Ezek elsősorban az erdőgazdálkodás helyzetével, fejlesztésével és Az ERDŐ ez irányú szerepével kapcsolatosak.

Az ERDŐ és a többcélú erdőgazdálkodás fejlesztése

Közismert, hogy a II. világháborút követően Trianon után hazánk erdeinek mintegy 90%-a állami tulajdonba került. A „NAGYÜZEMI” erdőgazdálkodás erdészeti politikai cél lett. Fejlesztésére kedvező hatása volt az erdészettudománynak, valamint a tudományt „hordozó” szakirodalomnak és szakoktatásnak is. Szakirodalmunkból egyértelműen kitűnt az állásfoglalás, amely szerint az egybefüggő nagy területű erdőállományok a korszerű erdőgazdálkodás hordozói. Ezt hangsúlyozták kiváló szakembereink, akik korábban a nagybirtokosok erdeit kezelték, és nem az államosítások politikai vonatkozásait. Az erdészeti nagyüzemek létrehozását is szolgálta az 1949-ben az Erdészeti Kutató Intézet talaján alapított Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI) és az MTA Erdészeti Bizottsága. 1948 októberében újra indult az Erdészeti Lapok, az OEE működött. A szaksajtó feladata akkor a főleg a háború okozta erdő-sebek begyógyítása volt, amelyet hamarosan követett az erdők termelési funkcióit szolgáló termesztési technológiák propagálása és magyarázata. (maggazdálkodási utasítás, erdősítési utasítás, erdőnevelési utasítás stb.). A szakirodalom szerepe ebben vitathatatlan volt, kiemelkedőnek tekinthető az iparilag hasznosítható fa megtermelésére gyakorolt hatása. (Az adott termőhelyen lehetséges legnagyobb és legértékesebb famennyiség megtermelése). A hazai faszükségletnek a hazai forrásokból való minél teljesebb kielégítését célzó javaslatok sorával segítette Az ERDŐ is a súlyos terhet jelentő faimport mérséklését. Itt kell kiemelni a fafajaink termőhelyigényének, őshonos voltának a meghatározását, az erdősítési és erdőnevelési technológiákat, a fakitermelés és hasznosí-

tás, a gépesítés témaköreit, és a velük kapcsolatos szakmai vitákat, amelyek folyamatos témái voltak Az ERDŐ egyes lapszámainak. A szerkesztőbizottsági ülések sokszor felértek egy magas színvonalú tudományos konferenciával. Egyre nagyobb terjedelemben adott helyet a LAP a külföldi szaksajtó, a külföldi tanulmányutak ide vonatkozó minket érdeklő cikkeinek az ismertetésének. A nemzetközi vonatkozások nem csak a KGST államok, hanem a Föld erdeinek témaköreivel is kapcsolatban voltak. Az erdészeti Világkongresszusok beszámolóit bővítették a LAP olvasóinak látóköreit, amelyeken több hazai erdész is részt vehetett. (Madas A., Keresztési B. stb.)

Az erdészeti politika és Az ERDŐ

A felsoroltakból kitűnik, hogy az erdészeti politika egyre határozottabbá, egységes szemléletűvé válhatott. Elegendő, ha kiemeljük Kaán Károly, Barlai Ervin, Madas András megjelent tanulmányait. A megfogalmazott termelési célok mellett már szerepelt a többcélú erdőgazdálkodás fogalma és az ide vonatkozó feladatok leírása is. Ezek bizonyították, hogy az ökológiai szempontok, a természet- és a környezetvédelem nemcsak a 20. század szülöttei, hanem jóval korábban is élő törekvések voltak a magyar erdészetben. A tartamosság (fenntarthatóság), az ökológia és az ökonómia harmóniájának, a fenntartható vadállomány megteremtésére vonatkozó feladatok végig kísérték és kísérik az erdészeti szaksajtó, Az ERDŐ-ben megjelent írások tartalmát. A vadgazdálkodás, a vadkár állandó témája volt a LAPnak is.

Amikor Az ERDŐ szerkesztését átvetem (1979/80) már nemzetközileg is általános volt az „Erdő az emberért” célkitűzés kiemelése, annak kihangsúlyozása, hogy az erdő akkor szolgálja a legjobban az emberiséget, ha fenntartása valamennyi ember javára van. A VII.I Erdészeti Világkongresszusról szóló és Az ERDŐ-ben megjelent beszámolóban ezért kihangsúlyoztuk, hogy az erdészeknek érezniük kell a felelősséget, amely a természeti kincsek, az erdők, az élővilág megőrzéséért terheli őket. Ez a kongresszus már jelezte, hogy az energia válság miatt az erdők energiát szolgáltató, energiahordozókká válhatnak.

Az ERDŐ tartalmára az akkori időszakban működő 3 és 5 éves tervek, valamint a nemzetközi tendenciák egyaránt hatással voltak. A cél a szakmai eligazítás volt és az esetlegesen jelent-

kező „túlkapások” lefaragása. 1980 körül már bőséggel tudtunk meríteni az erdészetet érintő hosszú és rövid távú témakörökből. Az 1980 évi első számban „Beköszöntő” címmel foglaltam össze a szerkesztési irányelveket, amelyet kiváló szakemberek által alkotott, 35 tagból álló szerkesztőbizottság alkotott. Azon 10 esztendő folyamán, amikor Az ERDŐ-t szerkesztettem, alapvető szempontnak tekintettem a Szerkesztőbizottság egyetértésével, az erdészeti politika figyelembevételével a következőket:

A LAP az OEE kiadványa, elsősorban az OEE Tagságának szól, elsőrendű feladata:

- tájékoztatás az OEE tevékenységéről (egyesületi élet, előadások stb.)

- tájékoztatás az erdészeti tervekről és feladatokról, tartamosság, természetközelség,

- az erdőgazdálkodás átfogó műszaki fejlesztésének a szolgálata, a kutatás, az oktatás, a továbbképzés hatékony elősegítése,

- új eredmények az erdő- és fatudomány, a vadgazdálkodás területén,

- a szakmai utánpótlás nevelése, az erdész hivatástudat és együvé tartozás erősítése, a selmeci-soproni hagyományok tiszteletben tartása,

- szociálpolitikai kérdésekben kívánság szerinti közreműködés,

- nemzetközi együttműködés, kapcsolat külföldi szaklapokkal,

- a Föld, Európa és Magyarország erdőgazdálkodásával kapcsolatos tájékoztatás.

A lapszerkesztést közvetlenül Jerome René munkatárs és egy ideig Lőcsey Iván segítette, a szerkesztőbizottság mint az OEE szervezeti egysége működött, amelynek negyedévenkénti ülésén állandó napirendi pontok voltak a következők:

1. A soron következő három lapszám terve, jóváhagyása, lektorok felkérése.

2. Az előző három lapszám bírálata, felkért bírálók véleményének meghallgatása.

3. Az OEE keretében folyó egyesületi élet eseményeiről tájékoztatás, értékelés.

4. Az OEE Elnöksége, Választmánya, szervezeti egységei tevékenységével kapcsolatos feladatok

5. Tájékoztatás a szakmát érintő közérdekű kérdésekről, egyebek szükség szerint.

A két főből (felelős szerkesztő, főmunkatárs) álló szerkesztőségnek nem volt függetlenített alkalmazottja. Fela-

datainkat a szabad időnk terhére láttuk el, gyakran éjjeleken át végzett munkával, hogy a LAP időben megjelenjen. Állandó gondot jelentett a pénzügyi ellátottság, a pénzhiány, de ezért egyetlen egyszer sem kellett a megjelenést lemondanunk. Folyamatosan vizsgáltuk az erdészeti közvéleménynek a LAP-pal kapcsolatos álláspontját, amely elismerő volt, bár sokszor és sokan túl tudományosnak, az egyes cikkeket nehezen érthetőnek tartották. Ezt vizsgálva tettem fel kérdéseket az olvasóknak. Meglepetésemre soha egyetlen olvasó egyetlen cikkre nem hivatkozott, amelynek tartalmát nem értette volna meg.

Most, amikor az Erdészeti Lapok 150 éves jubileuma alkalmával néhány gondolattal Az ERDŐ is csatlakozik ehhez a nagyszerű évfordulóhoz, szeretném kiemelni, hogy:

- az Erdészeti Lapok szerves részének tekintettük mindenkor Az ERDŐ-t, amit a LAP borítóján kifejezésre is juttattunk, a Jubileum mindnyájunk számára örömmel,

- a jelen írás csak történeti részekkel foglalkozott és korántsem tartalmazza a teljes lap-történetet, bőséges történetet közölnek más szakmai kiadványok is.

- örömmel vettük annak idején a hírt, hogy a LAP ismét a hagyományos Erdészeti Lapok címmel és új formában jelenhet meg.

- az OEE Elnöke az Erdészeti Lapok új első számában külön köszönetet mondott Az ERDŐ felelős szerkesztőjének a végzett munkáért.

- a rendszerváltáskor tartott OEE Közgyűlésen Az ERDŐ szerkesztősége is megértéssel fogadta az új Szerkesztőbizottság létrehozását, amelynek munkájában már nem vett részt, de támogatta és őszintén kívánt a főszerkesztőnek és az új bizottságnak eredményes munkát, ami meg is valósult.

Az ERDŐ általam szerkesztett 10 évfolyama ezzel a nem teljes történeti áttekintéssel kíván hozzájárulni a 150 éves jubileum méltó ünnepléséhez.

Számos cikk és történeti leírás készült a 150 évvel kapcsolatban. Ez tette lehetővé, hogy a jelen írás keretében csak a legfontosabb és főleg a nem tárgyalt témákat fogalmazzuk meg.

Mint az egykori felelős szerkesztő ez úton is kívánok az Erdészeti Lapoknak sok eredményt, sikeres működést, hogy minél jobban betölthesse magasztos hivatását és a kornak megfelelően jól szolgálja hazánk erdészetét és ez által magyar nemzetünket.